

«ENTORN DE L'ESTRUCTURA DE LES FRASES AMB ÉSSER I ESTAR»

ANNA BARTRA i KAUFMANN
DEPARTAMENT DE FILOLOGIA HISPÀNICA. U.A.B.

INTRODUCCIÓ

La qüestió referent a la utilització dels dos verbs, si més no aparentment, paral·lels ÉSSER i ESTAR en català és considerada d'habitud un dels esculls més importants de la frase atributiva, que ha de salvar qui s'hi vulgui encarar per fer-ne la descripció –i no cal dir si el que hom pretén és fer-ne una presentació explicativa–.

Si bé el caramull de problemes sembla salvat si ens atenim a les prescripcions que fa la gramàtica sobre l'ús d'ambdós verbs, torna, però, a fer-se palès quan hi confrontem la llengua comuna i quan volem justificar, donar una explicació global a la munió de casos normalment considerats «sui generis» o, a tot estirar, presentats independentment els uns dels altres.

Així, doncs, ningú no tindrà cap problema a reconèixer com a perfectament acceptables i normals¹ les frases (1)–(9). Però cal reconèixer que l'explicació de frases com (10)–(13) ja no esdevé tan senzilla amb les eines que ens facilita la gramàtica normativa². És evident que la presentació global de les frases, problemàtiques i no, és excessivament simple als ulls de qualsevol persona mínimament familiaritzada amb els fets gramaticals, ja que són susceptibles d'ésser agrupades d'acord amb uns tipus i subtipus dels quals ens ocuparem breument més endavant. Aquesta presentació global pretén, però, d'apuntar cap a un fet de doble vessant: si volem donar compte de la competència lingüística del parlant hem de considerar tot el problema globalment, cosa que, malgrat les pertinents subclasseficacions que es poden fer i dels múltiples i ben diferenciats problemes que apareixen, no és tan contrària a la naturalesa dels fets gramaticals, ja que, com més avall apuntem, es pot argumentar a favor de la hipòtesi que existeix una explicació unitària per a totes aquestes frases.

- (1) La meva passió dominant és la cria dels ocellets en gàbia.
- (2) L'home és un animal vanitós.
- (3) El senyor Verdaguer era un lleidatà de mitja vida.

¹ És ben sabut que es tracta d'una qüestió problemàtica de la nostra llengua. En principi considerem, però, coincidents l'ús i la prescripció normativa i, si no es fa una remarca explícita, les frases acceptables i/o gramaticals no són també des del punt de vista de la normativa.

² Parlem de gramàtica normativa de forma un xic vaga: ens referim al «corpus» d'estudis i gramàtiques que constitueixen la base per a diferenciar allò que és correcte del que no ho és.

- (4) No sabem res i encara sóc pedants.
- (5) El senyor Ferrer era ordenat, puntual...
- (6) I la seva mare, està bé?
- (7) La casa és molt polida.
- (8) Ja és dalt.
- (9) El senyor Rovira està en aquest despatx, però ara no hi és.
- (10) Els seus papers són molt escampats.
- (11) M'hi estaré una estoneta, amb l'àvia.
- (12) És natural que vostè no estigui al corrent.
- (13) Està tot perfectament entès.

El nostre propòsit en aquest treball és d'intentar una aproximació a alguns dels problemes que planteja l'anàlisi de les frases amb ÉSSER i ESTAR des de l'òptica de la gramàtica generativa-transformativa i veure de quina manera són explicats dins l'anomenada *teoria standard* i si cal proposar per a aquestes frases un altre tipus d'estructura. Sembla, a la vista d'una sèrie de fets, que es pot establir una hipòtesi general a la qual s'ajustin tant les frases amb ÉSSER com les frases amb ESTAR i que expliqui a la vegada llurs semblances i llurs diferències. De moment, sembla evident que la presència del verb ESTAR és escadussera en català i que obeeix, en tot cas, a alguns trets sintàctico-semàntics de l'estructura pregonna, els quals tenen una clara manifestació en el funcionament sintàctic d'aquestes frases en l'estructura superficial, la qual ens forneix dades a favor de la hipòtesi, que té, d'altra banda, un caràcter provisional i ha d'ésser sotmesa a ulteriors revisions.

D'acord amb la classificació de Lyons³ –que és acceptada per la major part d'estudiosos–, podríem agrupar les frases (1)–(13) de la forma següent⁴:

- (A) *frases atributives* (frases 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 12, 13).
- (B) *frases locatives* (frases 8, 9, 11).

Encara podríem enumerar un altre grup:

³ Vg. Lyons (1968) i (1967).

⁴ És evident que no poden aparèixer en aquesta classificació les frases existencials, que Lyons inclou, per tal com en català no es construeixen amb els verbs objecte del nostre estudi.

(C) frases possessives, dins del qual podem incloure frases del tipus de:

(14) Aquest abric és de la Teresa.

i potser també (15) i (16), ja que, encara que sovint reben altres denominacions, són paral·leles, com a mínim en estructura superficial:

(15) En Jordi és del Partit F.

(16) La meva àvia era de Querol.

Amb tot, considerarem en principi que aquestes frases es poden incloure dins el grup (A) de frases atributives ja que, d'entrada, podem establir un paral·lelisme entre frases com (14), d'una banda, i d'altres com (17), (18) i (19), de l'altra:

(17) Aquest abric és meu.

(18) Aquest abric és de categoria.

(19) Aquest abric és magnífic.

Per això pretenem que la diferència entre unes i altres no afecta els punts bàsics de la nostra discussió: es tracta d'una subdivisió que es pot establir a partir de l'estructura de l'Atribut.

La frontera principal és, doncs, la que separa les frases atributives de les locatives. Recordem ara les frases atributives (1), (5) o (20) i (21) i comparem-les amb (8), (11), (22) o (23):

(20) Li posaren la mà al front: encara era calent.

(21) En Jordi està molt malament.

(22) El Secretari General és a Madrid.

(23) La Maria està a la Comissió Permanent.

Més que no pas fer ara una subclassificació, una tipologia dins de cadascun d'aquests tipus de frase, prenent-ne en compte característiques diverses (naturalment sintàctica del Predicat, distincions semàntiques, aspecte verbal, etc.) i per tal de no barrejar criteris, només remarcarem els punts fonamentals –ja esmentats– que afecten totes aquestes frases:

(a) que l'aparició d'ESTAR és molt rara a la llengua; i

(b) que aquesta aparició ve condicionada bàsicament per l'aspecte verbal.

Observem amb una mica més de deteniment algunes de les principals diferències entre el verb ÉSSER i el verb ESTAR i, consegüentment, entre les frases on apareixen.

1. Atenint-nos al seu comportament aparent, sembla que podem dir que el verb ESTAR té valor verbal complet, mentre que no es pot dir el mateix del verb ÉSSER. És molt difícil de poder formalitzar aquest suggeriment, però hi ha una sèrie de fets que aparentment li donen suport.

1.1. En les frases escurçades, de llenguatge abreujat, on no apareix el verb «copulatiu», se sobreentén sempre *és-ser*, mai *estar*. Observem:

(24) a. –I la dona d'en Joaquim?

–Molt simpàtica! (=és)

b. –I la dona d'en Joaquim?

–Molt malalta (=està).

Es podria contestar que no es tracta de frases abreujades on s'hi sobreentén un verb «buit», sinó d'un cas d'elisió del verb correferent amb el que apareix de manera implícita en la pregunta. Si és possible d'acceptar aquesta objecció en el cas de (24), ja no ho és per a (25) o (26):

(25) a. –I en Jordi?

–Mira, avui, a Girona (=és).

b. –I en Jordi?

–Mira, a París de fa dos anys (=està).

(26) a. –Què saps d'en Joan?

–Feliç (=és).

(26) b. –Què saps d'en Joan?

–*Cansat darrerament, té molta feina (=està).

(27) –Com va anar l'excursió?

–Ja t'ho pots imaginar: en Carles, simpàtic; en Jordi tan boig com sempre; la Carme, normalment tal caimada, estava nerviosíssima; la Lluïsa, divertida: tot plegat prou bé.

Potser el que més clarament ens demostra l'exemple (27) és la necessitat que té *estar* d'aparèixer explícitament a la frase per tal de remarcar l'aspecte duratiu, oposant així l'absència de verb (frase no marcada pel que fa a l'aspecte o marcada com a no-imperfectiva), equivalent en certa mesura a l'atribució «pura», amb verb *ser*, a la presència de verb (frase amb aspecte imperfectiu⁴ bis), amb verb *estar*. En tot cas, els exemples concorden amb la hipòtesi global referent al verb *estar*: es fa patent que no és possible de suprimir-lo si no ha estat explicitat anteriorment en el context –com ocorre amb els altres verbs intransitius de contingut semàntic ple–, restricció que no sembla existir, o en tot cas no de manera tan forta, amb el verb *ésser*.

1.2. Sembla haver-hi alguns indicis que les frases amb *ésser* tenen un ordre de constituents més fixat que no pas les frases amb *estar*, la qual cosa podria anar lligada amb el caràcter d'auxiliar de *ser* enfront d'un caràcter de verb «principal» d'*estar*. És el que permet d'apuntar la comparança de les frases següents:

(28) a. En Joan és dalt.

b. *Dalt és en Joan.

c. *Dalt, és en Joan.

d. *Dalt hi és en Joan.

(29) a. En Joan és a casa de la Lluïsa.

b. *A casa de la Lluïsa és en Joan.

c. *A casa de la Lluïsa, és en Joan.

d. *A casa de la Lluïsa, hi és en Joan.

(30) a. En Joan està tot el dia a la fàbrica.

b. *A la fàbrica està en Joan tot el dia.

c. A la fàbrica, està en Joan tot el dia.

d. A la fàbrica, hi està en Joan tot el dia.

e. A la fàbrica en Joan hi està tot el dia.

La rigidesa que presenten (28) i (29) enfront de (30) sembla indicar que ens trobem davant d'una construcció el significat de la qual ve donat en gran mesura per la juxtaposició dels seus elements. En cas que, per a una frase com (28), es mantingui un ordre amb el complement Locatiu al davant, es produeix una altra mena de frase, una frase existencial com (28-e), preferible per a la major part de parlants a (28 b-d):

(28) e. Dalt hi ha en Joan⁵.

1.3. Un argument a primera vista molt atractiu a favor de la consideració d'ESTAR com a verb semànticament i sin-

⁴ bis Els termes [Perfectiu] i [Imperfectiu] –o llur simplificació [± Imperfectiu]– són usats en aquest treball en un sentit molt ampli, segons el qual [+ Imperfectiu] implica consideració de la dimensió temporal interna del verb i [– Imperfectiu] o [Perfectiu] –diferenciat del terminatiu o [Perfet]– implica la consideració del significat del verb com un tot global, sense parar esment a la dimensió temporal interna.

⁵ Potser es podria arribar a donar una explicació de les frases existencials dins del model descriptiu que exposem a la part III. Però preferim deixar de banda aquest punt, que de tota forma no afecta per res la resta del treball.

tàctica més complex que ÉSSER⁶ és la sinonímia⁷ d'ESTAR amb altres verbs considerats tradicionalment com a intransitius, com ROMANDRE, RESTAR, TENIR-SE, VIURE, RESIDIR, TREBALLAR, CONVIURE, etc.

Es innegable el paral·lelisme entre les versions (a) i (b) de les frases següents:

- (31) a. La Maria estarà a casa tota la tarda.
b. La Maria romandrà a casa tota la tarda.
- (32) a. La Maria està dreta com pot.
b. La Maria es té (dreta) com pot.
- (33) a. En aquella època estava al Seminari.
b. En aquella època vivia al Seminari.
- (34) a. El meu nebot està de metge a l'Hospital Municipal.
b. El meu nebot treballa de metge a l'Hospital Municipal.

Cal remarcar, a més, que es tracta de verbs sinònims i que no es pot considerar ESTAR com un Pro-V que aparegui al lloc de ROMANDRE, VIURE, etc., quan aquests ja han aparegut al context. Que això no és així ens ho demostra l'agramaticalitat o, si més no, l'estranyesa de (35) i (36):

- (35) *En Joan romandrà a la Biblioteca fins les set i la Maria hi estarà fins les vuit.
- (36) *En aquell temps el meu germà vivia al Seminari i jo també m'hi estava.

on, a més a més, la sola oposició dels dos verbs de les frases coordinades té com a conseqüència llevar-los, en certa mesura, llur caràcter sinònim: el parlant no considera el verb *estar* de (35) i (36) una simple repetició del verb de la primera frase; si és així, la frase esdevé inacceptable.

2. Ha estat reconegut⁸ el fet que la diferència fonamental entre els verbs ÉSSER i ESTAR resideix en l'aspecte verbal. És evident que la que existeix entre frases com (37) i (38) o (39) i (40) és primordialment una diferència d'aspecte verbal:

- (37) El paisatge era trist, boirós...
- (38) El senyor Pere estava trist, cansat...
- (39) Els nens eren a l'escola.
- (40) Els nens estaven a l'escola de 9 a 18.

Amb tot, però, no sempre han estat explicades de la mateixa manera les diferències aspectuals a les frases atributives i a les frases locatives. Mentre que per a les primeres es parla de qualitats inherents o definitives enfront de qualitats accessòries o transitòries, pel que fa a les frases locatives s'argumenta normalment que la causa determinant de la utilització d'ESTAR en frases com (40) és la presència de l'adverbial *de 9 a 18*, que marca uns límits molt ben fixats al temps en què té lloc l'acció o esdeveniment designat per la frase i, a causa d'aquest adverbial, l'aspecte és duratiu. Si introduïm a la comparança (41), però, haurem de considerar en principi que a causa de la manca de cap determinació adverbial, la frase només és correcta si considerem ESTAR com un verb intransitiu sinònim de RESIDIR, ROMANDRE, en tot cas no com una frase paral·lela –amb diferència aspectual– de (39).

- (41) Els nens estaven a l'escola.

Ara bé, (i) tant a (40) com a (41) podem substituir el verb ESTAR per RESTAR, ROMANDRE, sense per això introduir cap canvi a la significació primordial⁹ d'aquestes frases; d'altra banda, (ii) totes dues admeten una perllongada

ció com (42) de manera que en resultin frases com (40-a) i (41-a):

- (42) ... perquè la mare no es volia tenir cura.
- (40-a) Els nens estaven a l'escola de 9 a 18 perquè la mare no en volia tenir cura.
- (41-a) Els nens estaven a l'escola perquè la mare no en volia tenir cura.

mentre que una perllongació d'aquesta mena torna si més no estranya (39):

- (39-a) ¿Els nens eren a l'escola perquè la mare no en volia tenir cura.

També observem (iii) que la introducció d'una frase coordinada que suposi un aclariment d'alguna mena sobre la *durada* del temps verbal resulta possible a (40) i (41), però no a (39), com ho demostren els exemples b):

- (39-b) Els nens eren a l'escola i aquell temps els esdevenia insuportable.
- (40-b) Els nens estaven a l'escola de 9 a 18 i aquell temps els esdevenia insuportable.
- (41-b) Els nens estaven a l'escola i aquell temps els esdevenia insuportable.

És per això que considerem que existeix una oposició entre (39), d'una banda, i (40) i (41), de l'altra i que aquestes dues darreres frases tenen uns trets sintàctics comuns.

3. Es pot pensar, doncs, que l'aparició del verb ESTAR ve determinada, tant a les frases atributives com a les locatives per l'aspecte verbal Imperfectiu¹⁰ mentre que les frases amb SER denoten un aspecte [–Imperfectiu].

Com pot rebre aquest fet una explicació unitària senzilla? Vegem de quina manera es determina l'Aspecte verbal.

Segons Chomsky (1965), les regles (57) (que repetim ací com a (43)) generarien l'Aspecte a partir de l'Auxiliar:

- (43)
- (i) $P \rightarrow SN \sim SPred$
- (ii) $SPred \rightarrow Aux \sim SV (Loc) (Temp)$
- (iii) $SV \rightarrow \left\{ \begin{array}{l} V \\ \left\{ \begin{array}{l} (SN) (SPrep) (SPrep) (Manera) \\ P' \\ Predicat \end{array} \right. \end{array} \right\}$
- (iv) $Predicat \rightarrow \left\{ \begin{array}{l} Adjectiu \\ (com) Nominal-Predicat \end{array} \right\}$
- (v) $SPrep \rightarrow Direcció, Duració, Lloc, Freqüència, \dots$
- (vi) $V \rightarrow SC$
- ...
- (xiv) $[+V] \rightarrow SC/\alpha \sim Aux \text{---} (Det \sim \beta)$
- ...
- (xvi) $Aux \rightarrow Temps (M[odai]) (Aspecte)$

Considerem les frases (44)-(49):

- (44) En Vila era un home trist (fosc...).
- (45) El paisatge era trist (fosc...).
- (46) En Vila estava trist.
- (47) En Vila estava sempre trist.
- (48) En Vila era a casa.
- (49) En Vila estava a la fàbrica de 9 a 11.

Quina serà la derivació que correspondrà a cadascuna d'elles? Per tal de derivar (44) hem de modificar la regla

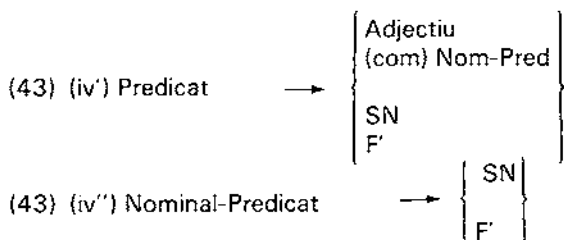
¹⁰ Vg. Comrie (1976).

⁶ Vg. infra.
⁷ Parlem de sinonímia en el sentit habitual del terme. És evident que planteja problemes, però en aquest context poden ésser ignorats.

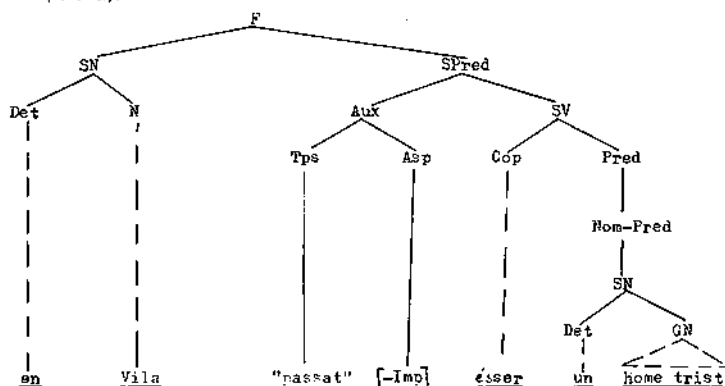
⁸ Vg. Vallcorba (1978).

⁹ Utilitzem l'expressió de manera informal per indicar simplement que es tractaria de frases sinònimes; és a dir que, en tot cas, deixem fora elements contextuais o de situació així com qüestions de matis.

(43-iv) de tal manera que el Predicat de la frase pugui ésser un SN, o bé inserir després de (43-iv) una altra regla per tal de reescriure el Nominal-Predicat, de tal manera que aquest pogués generar un SN:

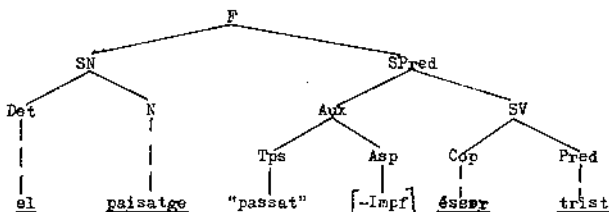

Segons això¹¹, l'Indicador Sintagmàtic de (44) seria (44-a):

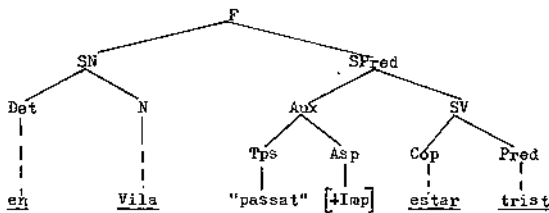

De la mateixa manera a (45) li correspondria l'estructura bàsica (45-a) i a (46), (46-a).

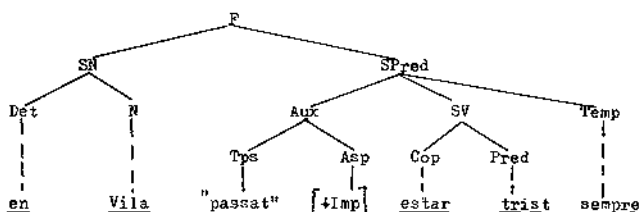
Encara que introduíssim una regla que permetés de desenvolupar la Còpula en un SC el qual podria ésser (45-a)

(46-a)

(47-a)

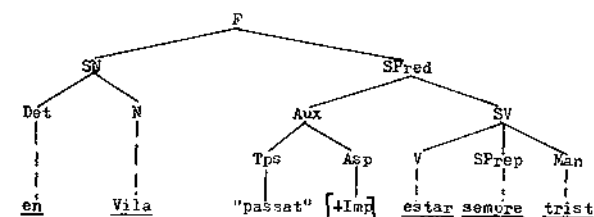
¹¹ El fet que triem (43-iv') o bé (43-iv'') no afecta la nostra anàlisi.

reescrit com ÉSSER o ESTAR, quins trets hauríem d'assignar a aquest SC? És a dir, quin seria el mecanisme que ens permetés de triar la còpula adequada en cada cas? Aquest hauria d'ésser sens dubte el de les regles de selecció: d'alguna manera hi hauria d'haver la instrucció d'inserir ESTAR en l'entorn on l'Asp fos [+Impf] i SER en l'entorn on l'Aspecte fos [-Impf].

Pel que fa a la derivació de la frase (47), ens trobem amb un problema. Si derivem l'adverbi *sempre* mitjançant la regla (43 ii) com a «Temp» (tal com mostra l'Indicador Sintagmàtic (47-a)), aleshores ens trobem que l'agramaticalitat de frases com (47 b, c, d) ens obliga a considerar que *sempre* ha d'ésser un SPrep dependent de SV. Però en aquest cas ens trobem que les regles (43) ens fan incompatible l'Adverbi amb la Còpula i d'aquesta manera hem de derivar la frase de manera que l'Indicador Sintagmàtic de la seva estructura pregona sigui (47-e).

- (47) b. *En Vila estava trist sempre¹³.
- c. *Sempre en Vila estava trist.
- d. *Era sempre que en Vila estava trist¹⁴.

(47-a)

I segons aquesta anàlisi hem de considerar que en aquesta frase el verb ESTAR és un verb intransitiu i l'adjectiu *trist* el constituent Manera. Aleshores hauríem d'admetre que una frase com (46) rebés la mateixa anàlisi, ja que altrament la nostra descripció fora contraintuitiva. I d'aquí ens veiem enduts a haver de fer l'afirmació que el verb ESTAR és sempre un verb intransitiu i no pas un verb copulatiu. Això ja s'adiu amb el que apuntàvem abans del caràcter «més verbal» d'*estar* enfront de *ser* i rep un suport considerable de l'observació de frases com (6) (que repetim ací) o (50):

- (6) I la seva mare, està bé?
- (50) Les coses de moment estan així.

encara que en aquest darrer cas el deíctic *així* planteja nous problemes en els quals ara no podem entrar.

El problema aleshores no és tant el fet d'haver d'anàlitzar les frases amb el verb ESTAR com a frases de verb intransitiu i les frases de SER com a frases de verb copulatiu; el problema és el fet que és el tret [$\pm$ Impf] de l'Aspecte el que determina, no solament la tria de *ser* o *estar*, cosa que vindria donada per les regles de selecció, com ja hem vist, sinó també la tria d'una o altra possibilitat en el moment d'aplicar-se la regla (43-iii) i això ja és més complicat dins d'aquesta anàlisi.

D'altra banda, el model proposat no explica frases

¹² Donem una versió simplificada dels indicadors sintagmàtics o diagrames arboris de les frases.

¹³ Existeix una versió gramatical d'aquesta frase amb el mateix ordre de constituents que a (46-b): és la versió clivellada de la frase, on l'adverbi és el focus de l'expressió:

(46) b' En Vila estava trist SEMPRES.

¹⁴ Cf. les frases (A i-iii):

- (A) i. Demà en Joan signarà l'escriptura.
- ii. En Joan signarà l'escriptura demà.
- iii. Es demà que en Joan signarà l'escriptura.

com (51), si considerem que el Predicat (*destrossada*) és l'Adjectiu de (43-iv):

(51) La cristalleria estava destrossada.

La concordança del Participi amb el Subjecte estableix un paral·lelisme, si més no d'estructura superficial, amb frases com (45) o (51-a):

(51) a. La cristalleria era bona, però ara estava pràcticament destrossada.

Existeix la proposta d'analitzar les frases d'*estar* amb Participi com un determinat tipus de passiva perfectiva o resultativa. Aleshores (51) seria el resultat de l'aplicació de la Transformació de Passiva a l'estructura subjacent d'una cadena com (51-b):

(51) b. SN havia destrossat la cristalleria.

En aquest cas hauríem d'assignar derivacions molt distintes a frases aparentment paral·leles com les coordinades de (52):

(52) La cristalleria estava destrossada però la resta estava bé.

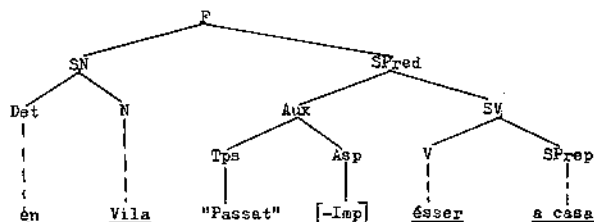
A part el fet d'haver d'establir dues transformacions de passiva diferents.

Considerem les frases (48) i (49). Segons les regles (43) tindrien els Indicadors Sintagmàtics (48-a) i (49-a). En el cas de (49-a), cal que les regles de selecció obliguin a la presència del SPrep temporal de 9 a 11 a partir de la presència del tret [+Impf] de l'Asp de l'Auxiliar. Que no es tracta únicament de la presència d'un SPrep temporal qualsevol ho demostra l'agramaticalitat de:

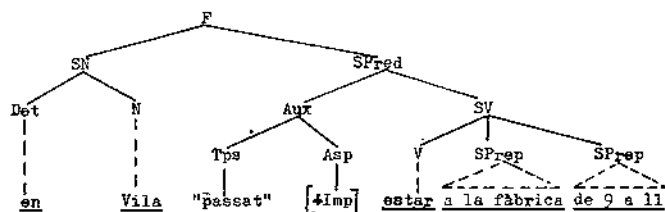
(49) b. *En Vila estava a la fàbrica a les 7.

l'altre cop hem d'atribuir a les regles de selecció la (in)/compatibilitat dels trets del SPrep amb l'Auxiliar.

(48-a)

(49-a)

II

L'anàlisi que acabem de presentar, segons les regles de Chomsky (1965), dona compte de manera global d'una sèrie de fets sintàctics patents en les frases de SER i ESTAR. La tria, segons el cas, d'un d'aquests dos verbs, queda clarament reflectida en aquesta anàlisi en el fet que aquesta tria deriva de l'opció que s'apliqui en l'estadi de la derivació en què entra en joc la regla (43-iii). Així queda explicada, per exemple, de forma natural, la diferència de gramaticalitat entre (53) i (54):

(53) Els mariners eren al límit de les aigües franceses.

(54) *Els mariners eren al límit de les seves forces. i la necessitat, tal com preveu la normativa, d'*estar* a (54).

De la mateixa manera queda explicada la gramaticalitat, no solament de (55), sinó també de (56), ja que a (56) l'Aspecte [-Impf] permet la inserció de *ser* i l'estructura del SV permet el SPrep temporal, el qual, però, no és obligatori com en el cas que l'Aspecte sigui [+Impf]:

(55) En Pere està a casa tota la tarda.

(56) En Pere és a casa (tota la tarda).

De tota manera, segons aquesta anàlisi queden encara alguns problemes difícils de resoldre.

1. Segons aquesta anàlisi no podem saber si un SPrep amb valor temporal dominat per SV és obligatori o opcional. Podríem suposar que és obligatori solament si l'Aspecte de l'Auxiliar és [+Impf]. Però això no és del tot cert, tal com demostren (55), (56) i l'existència de (57) i (58):

(57) En Pere normalment està a casa de 5 a 6, però els diumenges no hi roman mai durant aquesta estona.

(58) En Pere normalment és a casa de 5 a 6, però els diumenges no hi roman mai durant aquesta estona¹⁵.

És a dir que les regles ens permeten de saber quan el SPrep és «permès», però no quan és «exigit».

2. D'altra banda, segons l'anàlisi presentada de les oracions atributives amb *ésser*, aquestes haurien d'admetre TEMP dependent de SPred. I aquest no sembla pas ésser el cas:

(59) *L'any passat, en Joan era metge.

(60) *En Joan serà gasiu, demà.

Un resultat similar sembla esdevenir-se amb l'aparició de LOC:

(61) *A Sabadell, en Joan és metge.

(62) *Aquí, en Joan és simpàtic.

(63) *El gerro és blau, a casa.

D'aquesta manera ens trobem amb una restricció que en principi afecta totes les frases atributives amb *ésser* i de la qual no podem donar compte amb el mecanisme que hem establert.

3. Un altre problema que planteja l'anàlisi que acabem de fer és el següent. Hem considerat totes les frases amb *estar* com a frases de verb intransitiu, no pas de verb copulatiu. Però aleshores resulta que assignem estructures completament diferents –diferència que és deguda a una regla molt bàsica de la gramàtica– a les dues frases coordinades de (64):

(64) En Jordi és un noi molt sa, però ara està malalt: té la grip.

Es podria argumentar que l'Aspecte determina la selecció de l'Adjectiu o SN de l'Atribut, però en alguns casos sembla haver-hi una relació molt estreta entre l'adjectiu i el verb, d'una manera que fins i tot porta a pensar que és l'adjectiu el que determina l'aspecte verbal:

(65) En Lluís ara està content amb la seva feina.

(66) En Lluís ara és feliç amb la seva feina.

¹⁵ Si es considera aquesta frase com agramatical caldrà excloure (57) i (58) de l'argumentació present.

Sembla més natural l'anàlisi de la gramàtica tradicional que considera elements idèntics els predicats de (67) i (68):

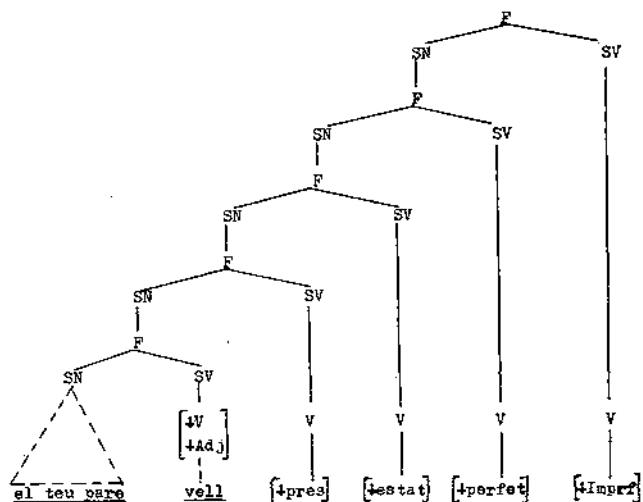
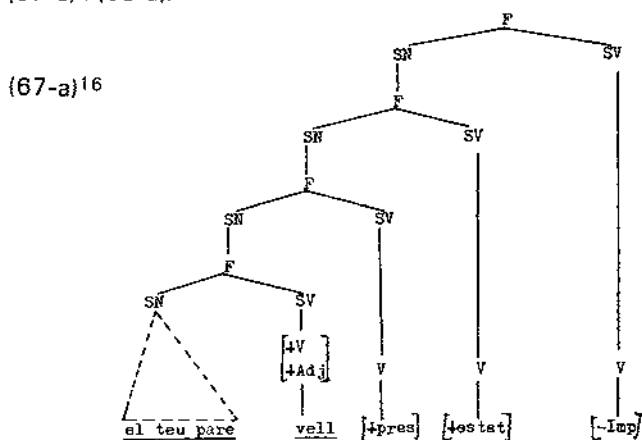
- (67) El teu pare és molt vell.
 (68) El teu pare està molt vell.

que no pas la nostra, segons la qual el Predicat de (67) estaria dominat pel nus Nominal-Predicat i el de (68) pel nus Manera.

III

Hem vist com una anàlisi dins del marc del model de la teoria standard no resol de manera satisfactòria tots els problemes que plantegen les frases amb *ésser* i *estar* en català. Una possible solució als interrogants que han quedat oberts és la de considerar els elements que Chomsky inclou dins d'Auxiliar com a predicats superiors ordenats jeràrquicament. La descomposició no solament d'Aux, sinó fins i tot d'Aspecte en diversos predicats permet d'assignar estructures subjacents i derivacions diferents a les frases amb *ésser* i *estar*, tot conservant, però, les similituds que ja han estat observades.

D'aquesta forma podríem considerar que la diferència entre les oracions de *ser* i les d'*estar* radica en el Predicat (SV) més alt [$\pm$ Impf] al qual està subordinada una frase [+estativa] que conté la predicació bàsica. De manera provisional podríem atribuir a (67) i (68) les estructures (67-a) i (68-a):

Aquesta anàlisi permetria d'explicar l'agramaticalitat de les frases amb *ésser* i adverbis de temps, ja que els

trets dels adverbis els farien (in)compatibles amb els V dependent del mateix SV.

D'altra banda, la descomposició del verb en diversos predicats en l'estructura pregonna permetria també d'explicar el paral·lelisme, ja vist, entre *ESTAR* i altres verbs com *ROMANDRE*, *RESTAR*, etc.

Així mateix, el canvi del tret [+estatiu] per [+progresiu] donaria lloc a frases amb el verb *ESDEVENIR*, per exemple.

Pel que fa a les frases locatives, l'anàlisi només es diferenciaria de la de les oracions atributives en el fet que a la F més baixa el SV estaria format per un element verbal (que en estructura superficial esdevindria *ésser* o *estar* segons els predicats superiors i llur especificació aspectual) i un SPrep marcat [+LOC] obligatori.

La presència d'un nus V (diferent del nus [+V, +Adj] de les copulatives) en aquestes frases és concordant amb el fet que els verbs *ésser* i *estar* no són en aquests casos còpules introduïdes al llarg de la derivació perquè ho exigeixen els trets del SV, sinó que són verbs que tenen un nus a l'estructura sintàctico-semàntica pregonna.

Havíem dit més amunt que el verb *estar* es comporta sempre com un verb intransitiu, mai com una còpula, com ho demostra la possibilitat que té de dur determinats adverbials que no admeten les frases atributives. Potser es podria, per tal d'explicar aquest fet, aventurar la hipòtesi que *totes* les frases amb *estar* contenen un SV amb un nus V i un SPrep [+LOC]. Sembla que la intuïció del parlant (a més dels fets sintàctics ja exposats) dona suport adicional a aquesta hipòtesi. Recordem ara la frase (53) i comparem-la amb la versió gramatical de (54) i amb (69)-(72):

- (53) Els mariners eren al límit de les aigües franceses.
 (54') Els mariners estaven al límit de les seves forces.
 (69) Els mariners estaven destrossats per la fatiga.
 (70) Els mariners estaven molt malament.
 (71) Els mariners estaven en una situació desesperada.
 (72) Els mariners estaven desesperats.

Unicament el LOC de les frases no-locatives en estructura superficial (atributives) hauria de dur l'especificació [+Abstracte]¹⁷.

CONCLUSIÓ

Hem vist com una anàlisi dins el model de la teoria standard de la gramàtica generativa-transformacional explica l'estructura de les frases amb *ÉSSER* i *ESTAR* de manera més unitària que no ho faria la simple classificació d'aquestes frases en tipus diversos. Deixa, però, algunes llacunes que semblen poder ésser salvades tractant l'aspecte verbal com una sèrie de predicats ordenats jeràrquicament.

D'altra banda, hem apuntat la hipòtesi que es pot donar compte globalment de les frases amb *estar* si considerem que porten sempre un complement LOC marcat [$\pm$ Abstracte].

Aquestes anàlisis han d'ésser desenvolupades per tal de -si és el cas- poder confirmar llur validesa. En tot cas hem volgut donar una aproximació a un tema molt interessant sobre el qual cal continuar treballant.

¹⁶ Vg. Mc Cawley (1973).

¹⁷ Vg. Anderson (1973).

RESUM

Aquest treball és una aproximació explicativa a la problemàtica que presenten els verbs ÉSSER i ESTAR a les frases atributives i locatives del català dins el marc teòric de la gramàtica generativa-transformacional. Tenint en compte que la diferència primordial entre ambdós verbs sembla ésser una diferència aspectual, es fa una crítica argumentada a la solució que provindria d'un model del tipus del d'*Aspects of the theory of syntax*. A continuació es proposa una hipòtesi segons la qual l'aparició d'ÉSSER o ESTAR ve determinada per la presència d'una sèrie de predicats jeràrquicament ordenats equivalents als trets aspectuals de la frase atributiva o locativa incrustada —la que en estructura superficial conté ÉSSER o ESTAR—. D'aquesta manera l'aparició d'ÉSSER o ESTAR tindria una explicació unitària per a ambdós tipus de frases.

SUMMARY

This paper is an attempt to provide a unitary explanation for the use of ÉSSER and ESTAR in Catalan attributive and locative sentences within the theoretical framework of transformational generative grammar. It makes the claim that the most outstanding difference between the two verbs is an aspectual one and that this difference holds for attributive so as for locative sentences. Because of the difficulty for «standard» generative grammar (*Aspects of the Theory of Syntax* theory) to give a satisfactory explanation of the sentences with ÉSSER and ESTAR are deeply embedded in a hierarchically ordered structure of aspectual predicates which determines the insertion of ÉSSER or ESTAR in both types of sentences.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- ANDERSON, J. M.: *The Grammar of Case: Towards a Localistic Theory*. Cambridge, University Press, London & New York, 1971.
- ANDERSON, J. M.: *An Essay Concerning Aspect*. Mouton, The Hague-Paris, 1973.
- ANDERSON, J. M.: *On Case Grammar*. Croom Helm, London, 1977.
- BACH, E.: «Have and be in English syntax». *Language*, 43, pàg. 462, 1967.
- BENVENISTE, E.: «La phrase nominale». A: *Problèmes de linguistique générale*. BENVENISTE, E.: Gallimard, Paris, 1966.
- BENVENISTE, E.: «Être et avoir dans leurs fonctions linguistiques». A: *Problèmes de linguistique générale*. BENVENISTE, E.: Gallimard, Paris, 1966.
- CHOMSKY, N.: *Aspects of the theory of syntax*. The M.I.T. Press, Cambridge, Mass., 1965.
- CLARK, E.: «Locational: Existential, Locative and Possessive Constructions». A: *Universals of Human Language*. GREENBERG, J.: Stanford University Press, Stanford, 1978.
- COMRIE, B.: *Aspect*. Cambridge University Press, Cambridge, 1976.
- FERGUSON, Ch. A.: «Absence of Copula and the Notion of Simplicity: A Study of Normal Speech, Baby Talk, Foreigner Talk and Pidgins». A: *Language Structure and Language Use*. FERGUSON, Ch. A.: Stanford University Press, Stanford, 1971.
- HJELMSLEV, L.: «Le verbe et la phrase nominale». Trad. esp. a: *Ensayos Lingüísticos*. HJELMSLEV, L.: Gredos, Madrid, 1972.
- LAKOFF, G.: *Irregularity in Syntax*. Holt, Rinehart & Winston, New York, 1970.
- LYONS, J.: «A note on possessive, existential and locative sentences». *Foundations of Language*, 3, pàg. 390, 1967.
- LYONS, J.: *Introduction to theoretical linguistics*. Cambridge University Press, London & New York, 1968.
- MAROUZEAU, J.: *La phrase à verbe «être» en latin*. Paris, 1910.
- MC CAWLEY, J.: «Tense and time reference in English». A: *Studies in Linguistic Semantics*. FILLMORE, Ch. & LANGENDOEN, T.: Holt, Rinehart & Winston, New York, 1971.
- MEILLET, A.: «Sur les caractères du verbe». A: *Linguistique historique et linguistique générale*, I. MEILLET, A.: Klincksieck, Paris, 1921.
- MEILLET, A.: «Remarques sur la théorie de la phrase». A: *Linguistique historique et linguistique générale*, II. MEILLET, A.: Klincksieck, Paris, 1936.
- NAVAS, R.: «Pausa, base verbal y grado cero». *Revista de Filología Española*, 45, pàg. 273, 1962.
- STEELE, S.: «The Category AUX as a Language Universal». A: *Universals of Human Language*. GREENBERG, J.: Stanford University Press, Stanford, 1978.
- VALLCORBA I ROCOSA, J.: *Els verbs «ésser» i «estar» en català*. Departament de Filologia Catalana. Universitat de Barcelona. Curial, Barcelona, 1978.